

LIETUVOS RESPUBLIKOS MINISTRAS PIRMININKAS

Gedimino pr. 11, LT-01103, Vilnius, tel. 8 706 63851, faks. 8 706 63877, el. p. MinistrasPirmininkas@lr.lt

Lietuvos Respublikos Seimo nariui
p. Andriui Kubiliui

Nr.

Į 2018-10-02 Nr. 410-
KL-31

Kopija:

Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos
Seimo posėdžių sekretariatui

DĖL RAŠYTINIO KLAUSIMO

Dėkoju už dėmesį Vyriausybės iniciatyvoms maisto produktų kainų srityje. Didėjantis Lietuvos politinių partijų ir kitų valdžios institucijų dėmesys maisto produktų kainų srities problematikai yra laukiamas ir sveikintinas. Tikimės konstruktyvių diskusijų priimant susijusius sprendimus Seime. Teikiu atsakymus į pateiktus klausimus:

1. Atkreipiu dėmesį, kad Vyriausybės 2018-09-26 pasitarimo sprendimu „Dėl konkurencijos didinimo prekybos maisto produktais srityje ir Vyriausybės siūlomais sprendimais didinamos gyventojų perkamosios galios apsaugojimo“ (protokolo Nr. 43, 1 klausimas) buvo patvirtintas atitinkamų priemonių, įgyvendinančių Vyriausybės suformuluotą tikslą, planas (toliau – priemonių planas). Jums susipažinti prie šio rašto pridedama glausta situacijos apžvalga, kurią Vyriausybės kabineto nariai aptarė prieš parengiant priemonių planą, ir nurodyto sprendimo išrašas.

Problemiška padėtis šalyje yra akivaizdi ir tęsiasi daugelį metų. Vienas iš didžiausių nerimą keliančių rizikos veiksnių – tai **maisto kainų pokyčiai** Lietuvos gamybos grandinėje per paskutinius 7 metus. Galutinė maisto kaina vartotojui augo dvigubai greičiau nei žaliavų kaina ir daug sparčiau nei maisto importo kaina. Pažymėtina, kad Europos Sąjungoje (ES) susiklostė priešinga padėtis, o mes atsiduriame tarp 5 ES valstybių narių, kuriose maisto kainos vartotojams augo sparčiausiai per 7 metus. Gal ši tema ir nebūtų tokia jautri, jeigu ne faktas, kad maistui Lietuvos gyventojai skiria beveik didžiausią dalį šeimos biudžeto (21 proc.), daugiau – tik Rumunijoje (26 proc.). Esant tokiam šeimos biudžeto paskirstymui ir sparčiai augant maisto kainoms, gyventojų gyvenimo lygis kol kas per mažai tepasikeičia didėjant disponuojamoms pajamoms. Tai rodo daugiametės skurdo lygio tendencijos, nors, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) teigimu, Lietuvoje per dešimtmetį atlyginimai augo sparčiausiai tarp EBPO šalių. Kainų augimas, o pirmiausia – būtiniausių prekių (maisto), lemia per mažą gyventojų perkamosios galios augimą. Dėl to įgyvendinant sprendimus, didinančius gyventojų disponuojamas pajamas, turi būti užtikrinta, kad gyventojai realiai pajustų šių sprendimų poveikį.

Kitas rizikos veiksnys – tai **verslo tarpusavio santykiai**. Prekybos tinklų koncentracija nėra neįprastas reiškinys ir labai pažangiose valstybėse, svarbiausia – kokią aplinką verslumui toks sutelkimas suformuoja. Deja, kaip ir kitose šalyse, Lietuvoje neišvengta rizikos požymių, kai skirtingo dydžio verslo subjektai naudojasi derybine galia nesilaikydami visų etikos standartų. Rinka yra laisva, ir valstybės reguliavimas turi likti minimalus iki tol, kol tai

produktų rinkos tendencijos bus įtrauktos į 2019 m. I ketvirtį rengiamą ekonominės raidos scenarijų.

4. Pakartotinai atkreipiu Jūsų dėmesį, kad Vyriausybė apsisprendė taikyti institucijų, tarptautinėje arenoje turinčių užtikrintą reputaciją, įvertintas potencialias priemones. Ministerijoms pavesta priemonių plane nurodytais terminais pateikti Vyriausybei svarstyti pasiūlymus dėl konkrečių priemonių (jų apimtys ir formos pritaikomumo Lietuvoje), prireikus – atitinkamų teisės aktų projektus, o ministrų kabinetas nuspręs dėl jų teikimo Seimui.

Norėčiau dar kartą pabrėžti, kad aptartos srities problemos kitose šalyse yra nuolat aktyviai sprendžiamos, o Lietuvoje jau daug metų tam nebuvo skirta tinkamo dėmesio. Vyriausybės patvirtintas aktualių priemonių planas parodo kryptingą jos tikslą nedelsiant spręsti gilumines šalies problemas, tokias kaip skaidrumo didinimas gamybos ir prekybos grandinėje, konkurencijos didinimas, sąžiningų verslo tarpusavio santykių skatinimas, vartotojų lūkesčių ir disponuojamų pajamų apsaugojimas, užkertant kelią nepragrįstai ir nesąžiningai kainodarai. Pažymėtina, kad Europos Centrinio Bankas tyrimais yra aiškiai konstatavęs atvirkštinį ryšį tarp mažmeninės rinkos konkurencijos ir produktų kainų lygių⁴.

Kviečiu Jus ir partijos kolegas ne spekuliuoti galimybėmis rinkos ekonomikoje apibrėžti tam tikras kainų ribas, bet susitelkti į konstruktyvų darbą priimant sprendimus dėl priemonių, kurios realiai užtikrins etiškesnius verslo tarpusavio santykius ir skaidresnę maisto produktų kainodarą. Įgyvendinus atitinkamas priemones, naudą pirmiausia pajus vartotojas.

Vyriausybė, užsibrėžusi nurodytus tikslus, pateiks konkrečius įstatymų projektus dar šioje Seimo rudens sesijoje.

PRIDEDAMA:

1. Vyriausybės 2018-09-26 pasitarimo sprendimas „Dėl konkurencijos didinimo prekybos maisto produktais srityje ir Vyriausybės siūlomais sprendimais didinamos gyventojų perkamosios galios apsaugojimo“ (protokolo Nr. 43, 1 klausimas), 3 lapai.

2. Glausta analitinė medžiaga, 17 lapų.

Finansų ministras,
pavadaujantis Ministrą Pirmininką

Vilius Šapoka

⁴ <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp1744.en.pdf>